

FÖRDJUPNING – Konkurer under coronapandemins inledande fas

De ekonomiska konsekvenserna av coronapandemin har slagit hårt mot företag i Sverige och redan under inledningen av pandemin var det många som ansökte om konkurs. Mellan mars och juni var det ungefär 3 000 företag som ansökte om konkurs, vilket är ungefär 20 procent fler än genomsnittet över de fem senaste åren för motsvarande period. Riksbanken har studerat ett urval av dessa företag. En jämförelse med kvarvarande företag visar att företagen som ansökt om konkurs var högt skuldsatta och hade liten förmåga att betala sina räntekostnader redan 2018. Fördjupningen visar även att det fortfarande finns ungefär 40 000 företag med liknande attribut och pekar på de risker för den finansiella stabiliteten som detta medför.

Coronapandemin ändrade snabbt förutsättningarna att driva företag i Sverige

De restriktioner som införts för att minska smittspridningen och de beteendeförändringar hos hushåll och företag som har blivit följderna har fått stora effekter på ekonomin. I både Sverige och andra länder har många företag fått problem på grund av kraftigt minskad efterfrågan och störningar i produktionen.⁷⁹

I Sverige var det många företag som redan i början av coronapandemin ansökte om rekonstruktion eller konkurs.⁸⁰ Riksbanken har studerat ett urval av de företag som ansökte om rekonstruktion eller konkurs under perioden mars till juni 2020.

Med utgångspunkt i de 500 000 aktiebolag som var verksamma i december 2018 har Riksbanken valt ut företag som tillhör kategorin icke-finansiella företag och som lämnat in en årsredovisning till Bolagsverket för verksamhetsåret 2018. Det innebär att vi exkluderar finansiella företag så som banker och försäkringsföretag samt företag som exempelvis grundades 2019 och som gick i konkurs under perioden mars till juni 2020.

Bland företagen i urvalet var det 1 700 som ansökte om rekonstruktion eller konkurs under perioden mars till juni 2020. Med hjälp av företagens årsredovisningar för 2018

⁷⁹ Denna fördjupning baseras på C. Cella (2020), Bankruptcy at the time of COVID-19 – The Swedish experience, *Staff memo*. Sveriges riksbank.

⁸⁰ Ett företag eller dess borgenärer kan ansöka om att företaget ska försättas i rekonstruktion eller konkurs. En tingsrätt beslutar om företaget ska försättas i rekonstruktion och i konkurs. En rekonstruktion sker då företaget har ekonomiska problem men på sikt har möjlighet att överleva och syftet med rekonstruktionen är att företaget ska kunna fortsätta sin verksamhet. En konkurs sker då företaget inte kan betala sina skulder vare sig nu eller framöver, och innebär att företaget avvecklas.

jämförs de 1 700 företagens finansiella ställning med de kvarvarande företagens.⁸¹ I analysen behandlas samtliga företag som fristående, oavsett om de tillhör en koncern eller inte.

Av de 1 700 företagen ansökte 166 företag om rekonstruktion och 1 554 företag ansökte om konkurs (hädanefter omnämns samtliga som konkursade företag). Sammantaget utgör dessa 1 700 konkursade företag ungefär 0,4 procent av företagen i urvalet 2018.⁸² Av det totala antalet företag i Sverige 2018 motsvarar de konkursade företagen ungefär 0,2 procent.⁸³

I denna fördjupning visar vi först de konkursade företagens regionala spridning. Därefter redogör vi för deras finansiella situation före coronapandemin. Det följs av en genomgång av kvarvarande företag och hur problem i företagssektorn kan få en inverkan på den finansiella stabiliteten vid en utdragen kris.

Konkurer har drabbat företag i hela Sverige

De konkursade företagen återfanns i hela landet. I absoluta tal drabbades regionerna kring Stockholm, Göteborg och Malmö hårdast med drygt 1 000 av de totalt 1 700 konkurserna. I relativa termer har alla regioner i Sverige drabbats även om regionerna Västernorrland, Gävleborg, Västmanland, Örebro län, Kalmar och Blekinge har drabbats hårdast (se Diagram 30). I Västmanland ansökte 0,9 procent av företagen om konkurs under perioden, vilket var den högsta andelen konkursade företag. På Gotland uppmättes den lägsta andelen konkursade företag: 0,4 procent. Skillnaden mellan andelen konkursade företag i den värst drabbade regionen och den minst drabbade regionen är således förhållandevis liten.

Vad gäller hur olika branscher drabbats återfinns de 1 700 konkursade företagen i alla branscher utom inom energiförsörjning där inget företag gick i konkurs (se Diagram 31).⁸⁴ Av diagrammet framgår också att en förhållandevis stor del av konkurserna återfinns inom handeln och den övriga tjänstesektorn. Sammantaget har konkurer drabbat företag i samtliga regioner i Sverige, och i stort sett alla branscher har påverkats. Att konkurserna slagit så brett tyder på att många av företagen troligtvis hade fått problem oavsett coronapandemin, men att denna kan ha snabbat på förloppet.

⁸¹ Data från 2018 är den senast tillgängliga i den databas vi använder. Kvarvarande företag syftar på de i samma bransch och storlekskategori som de konkursade men som överlevde åtminstone till juni 2020.

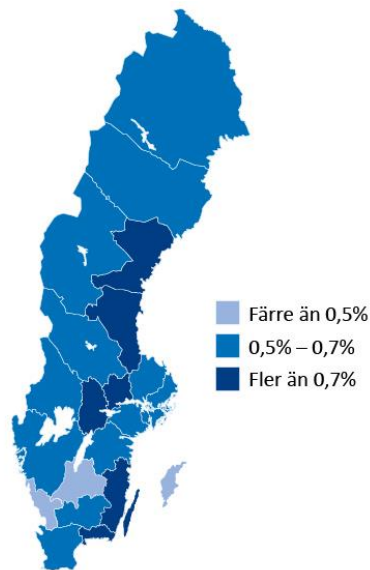
⁸² Inkluderat företag i samtliga juridiska former, finansiella företag och företag som inte inkommit med sin årsredovisning för 2018 till Bolagsverket så hade antalet konkurser under perioden mars-juni 2020 uppgått till ungefär 3 000. Det är ungefär 20 procent fler än genomsnittet motsvarande period föregående fem år. Se avsnitt 2.2 i denna rapport för information om konkurser till och med september 2020.

⁸³ Inkluderat alla juridiska former som enskilda firmor och kommanditbolag fanns det 1 200 000 företag 2018.

⁸⁴ Energiförsörjning består av svensk näringsgrensindelning (SNI) kategori Försörjning av el, gas, värme och kyla. Konkurer kan ha inträffat i denna bransch men har i så fall uteslutits i och med vårt urval.

Diagram 30. Regional fördelning av konkurer från mars till juni 2020

Procent

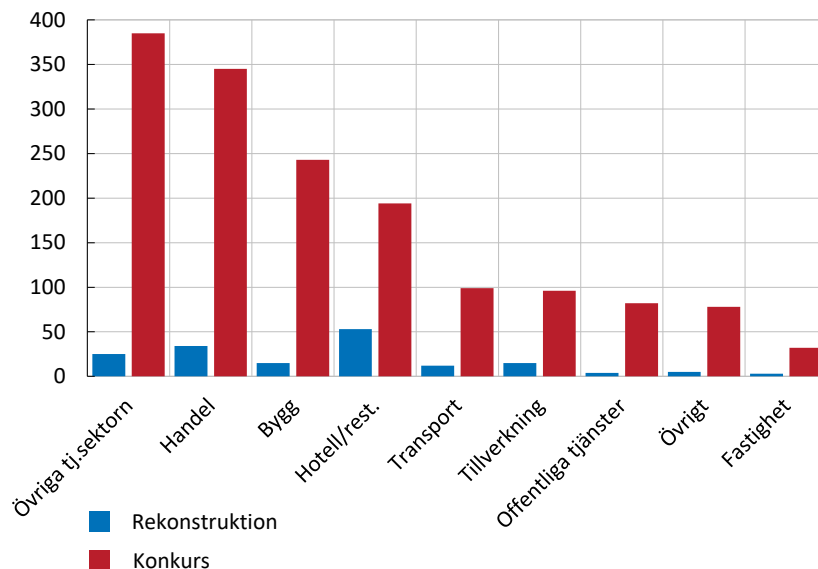

Anm. Andel av företagen i regionen som försatts i konkurs. Indelningen av företagen baseras på huvudkontorets adress. Konkursgraden baseras på de 1 700 konkursade företagen, det vill säga motsvarande 0,4 procent av företagen i urvalet av aktiebolag.

Källa: Bisnode.

Diagram 31. Konkurer och rekonstruktioner inom olika branscher under perioden mars till juni 2020

Antal

Anm. Indelningen av företagen baseras på svensk näringsgrensindelning (SNI) men har lagts i nio branscher. Övriga tjänstesektorn omfattar bland annat IT-, företags- och tekniktjänster. Övrigt omfattar bland annat jordbruk, gruvnäring och företag som saknar SNI-kod. För mer information om hur företagen delats in se C. Cella (2020), Bankruptcy at the time of COVID-19 – The Swedish experience, *Staff memo*. Sveriges riksbank.

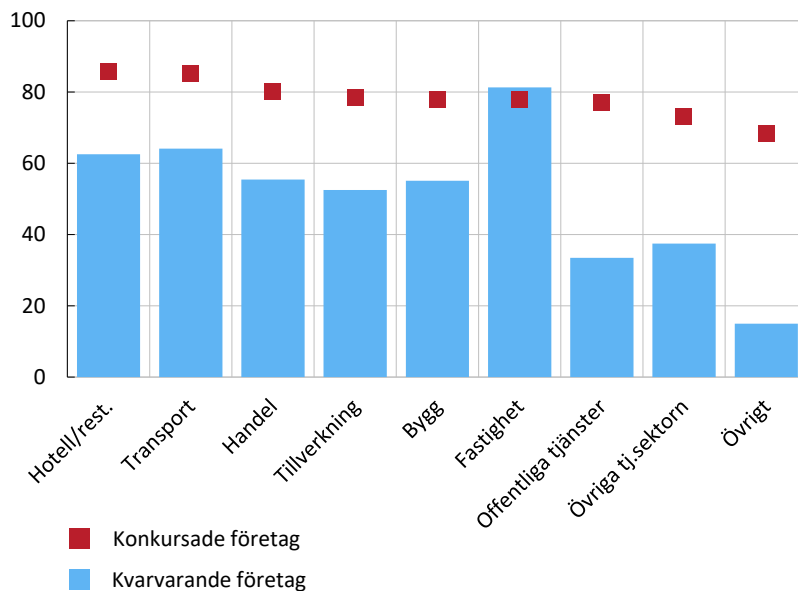
Källa: Bisnode.

Högre belåning och lägre räntetäckningsgrad hos konkursade företag än hos kvarvarande företag

De konkursade företagen var överlag mer skuldsatta än de kvarvarande företagen (se Diagram 32). Bland de konkursade företagen var den genomsnittliga skuldsättningsgraden 74 procent och medianvärdet var 79 procent. Det kan jämföras med de kvarvarande företagen där den genomsnittliga skuldsättningsgraden var 48 procent och medianen var 46 procent. En skuldsättningsgrad på 50 procent tyder på att företaget finansierar ungefär hälften av verksamheten med lån och andra hälften med eget kapital. En lägre skuldsättningsgrad innebär, allt annat lika, att företaget tar mindre risk och har större möjligheter att fullgöra sina finansiella åtaganden.

Diagram 32. Konkursade och kvarvarande företags skuldsättningsgrad 2018

Procent

Anm. Medianvärden. Skuldsättningsgraden är definierad som företagets skuld dividerat med summan av skulden och det egna kapitalet. Skulden omfattar företagets kort- och långfristiga skuld (exkluderat kategorin övriga långfristiga skulder). För information om nyckeltalen och indelningen se Diagram 31 samt C. Cella (2020), Bankruptcy at the time of COVID-19 – The Swedish experience, *Staff memo*. Sveriges riksbank.

Källa: Bisnode.

I Diagram 32 framgår att de konkursade företagen (röda prickar) vid utgången av 2018 hade en högre skuldsättningsgrad än kvarvarande företag (ljusblå staplar) i samma bransch. Detta gäller för samtliga utom fastighetsbranschen där skuldsättningsgraden var lite högre bland de kvarvarande företagen än de konkursade företagen. I underliggande data hade stora företag generellt sett högre skuldsättning än små. Det kan bero på att de stora företagen normalt har större bankengagemang, och bättre möjlighet

att ställa bättre säkerheter för sina lån, till exempel fastigheter, och därmed kan få mer attraktiva lånevillkor.⁸⁵

Utöver den högre skuldsättningsgraden hade de konkursade företagen sämre förutsättningar att betala av sina lån. Medianvärdet för räntetäckningsgraden (RTG), som representerar företagets förmåga att betala räntekostnader med hjälp av sin vinst, var -0,97 bland de konkursade företagen. En RTG om 1 innebär att företaget kan betala sina räntekostnader med hjälp av den vinst som det genererar.⁸⁶ Eftersom räntetäckningsgraden för det konkursade företag som utgör medianvärdet uppgår till ungefär -1 innebär det att förlusten är lika stor som företagets räntekostnad.

När ett företag redovisar en förlust innebär det att det kan behöva få ett ekonomiskt tillskott såsom utökat eget kapital för att klara av sina räntekostnader. Men även om ett sådant tillskott för att täcka räntekostnaderna kan fungera på kort sikt så behöver företaget på lång sikt börja gå med vinst för att inte tvingas lägga ner. För de kvarvarande företagen är medianvärdet för räntetäckningsgraden 5, vilket innebär att företaget genererar en vinst som är fem gånger större än företagets räntekostnader.

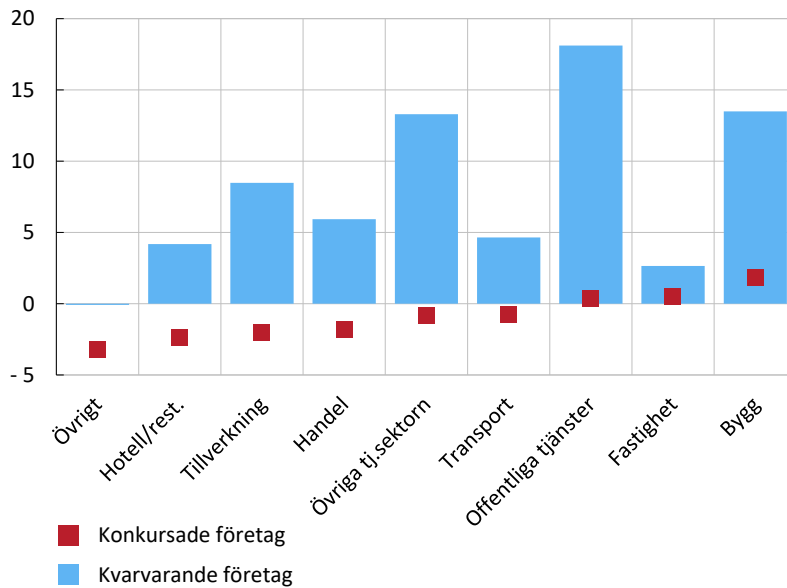
Av Diagram 33 framgår att de konkursade företagen (röda prickar) överlag hade en lägre räntetäckningsgrad än kvarvarande företag (ljusblå staplar). Inom de flesta branscherna hade de konkursade företagen en negativ räntetäckningsgrad, vilket innebär att de redovisade en förlust 2018. Konkursade fastighets- respektive byggföretag hade dock överlag en positiv räntetäckningsgrad, vilket tyder på att de redovisade en vinst 2018. Medan både konkursade och kvarvarande företag inom fastighetsbranschen uppvisade en relativt låg räntetäckningsgrad var det stor skillnad mellan konkursade och kvarvarande företag verksamma inom byggbranschen, där kvarvarande företag hade betydligt högre räntetäckningsgrad än de konkursade företagen. I underliggande data kan vi se att konkursade företag som är klassade som mikroföretag inom hotell och restaurang samt bygg och fastighet överlag hade en betydligt sämre räntetäckningsgrad än konkursade små och medelstora företag i samma bransch, eftersom många av mikroföretagen redovisade en förlust verksamhetsåret 2018.

⁸⁵ Läs mer om hur stora företag skiljer sig från mindre företag när det kommer till hur de lånar i fördjupningen *Bankers utlåningskapacitet i ljuset av coronapandemin* i denna rapport.

⁸⁶ Med vinst avses företagets rörelseresultat och finansiella intäkter.

Diagram 33. Konkursade och kvarvarande företags räntetäckningsgrad 2018

Kvot

Anm. Medianvärden. Räntetäckningsgraden är definierad som företagets rörelseresultat och finansiella intäkter dividerat med dess finansiella kostnader. För information om indelningen och branscherna se Diagram 31 samt C. Cella (2020), Bankruptcy at the time of COVID-19 – The Swedish experience, *Staff memo*. Sveriges riksbank.

Källa: Bisnode.

Företagen i urvalet som ansökte om konkurs under perioden mars till juni 2020 hade 2018 ungefär samma likviditet som de kvarvarande företagen. Likviditeten bedöms utifrån företagets kassalikviditet som visar på deras förmåga att betala sina kortfristiga skulder, det vill säga skuld som förfaller till betalning inom ett år.⁸⁷ Eftersom likviditeten speglar företagets betalningsförmåga på kort sikt kan den dock ändras fort. Givet att företagets likviditetssituation baseras på data från 2018 är det svårt att säga något om hur likviditeten såg ut hos de konkursade respektive kvarvarande företagen under perioden mars till juni 2020.

Överlag kan man konstatera att många av de företag som ansökte om konkurs under perioden mars till juni 2020 befann sig i ett förhållandevis svagt utgångsläge vid coronapandemins inledning, att döma av deras finansiella ställning 2018.

Tecken på återgång till normala konkursnivåer

Överlag var det framför allt mikro-, små och medelstora företag som ansökte om konkurs under den studerade perioden. De konkursade företagen hade generellt sett funnits en kortare tid än kvarvarande företag. Bland de konkursade företagen finns dock viss variation när det kommer till hur länge de funnits; de som gick i konkurs i mars hade funnits längre tid än de som gick i konkurs i juni. Vidare kan vi se att antalet konkurser i juni var ungefär lika många som samma månad i fjol.

⁸⁷ Kassalikviditet utgör kvoten mellan omsättningstillgångar (minus varulager) och kortfristiga skulder.

Riksbankens kreditdatabas KRITA omfattar bland annat information från företagens långgivare där långgivaren räknat ut sannolikheten för fallissemang för varje företag. Denna risk omnämns på engelska ofta som probability of default. Trots det lägre antalet konkurser under slutet av den studerade perioden var sannolikheten för fallissemang bland företagen som ansökte om konkurs i maj och juni lägre än bland de som ansökte om konkurs i början av 2020.

Bankerna är exponerade mot företag med svag finansiell ställning

Tabell 1 presenterar den grupp kvarvarande företag från urvalet som liksom många av de konkursade företagen var högt skuldsatta. Kvarvarande företag som klassats som högt skuldsatta är de som inom respektive bransch och storlekskategori tillhör den mest skuldsatta fjärdedelen.

De kvarvarande högt skuldsatta företagen delas in i olika kategorier beroende på deras kassalikviditet och räntetäckningsgrad. Genomgången baseras på data från företagens årsredovisningar 2018 och syftar till att visa hur stor andel av företagen som har hög skuldsättning, låg kassalikviditet och låg räntetäckningsgrad samt hur stor andel av de anställda de står för och hur stor del av banklånen de tagit.

Ungefär 33 procent av de kvarvarande företagen klassas som högt skuldsatta.⁸⁸ Det motsvarar ungefär 150 000 företag. Av dem är det ungefär 40 000, eller motsvarande 8 procent av det totala antalet kvarvarande företag, som klassas som högt skuldsatta samt har en låg kassalikviditet och en räntetäckningsgrad på ett eller mindre (blåmarkerade).⁸⁹ I och med att dessa företag kan få svårt att betala sina räntekostnader kan det ur ett stabilitetsperspektiv vara intressant att notera att de står för 18 procent (rödmarkerade) av de banklån som kvarvarande företag i urvalet har. Det motsvarar 340 miljarder kronor, vilket kan ställas i relation till de 2 488 miljarder kronor som var bankernas totala utestående företagsutlåning i Sverige i september 2020.⁹⁰ Dessa 40 000 företag återfinns i alla branscher, även om handeln har en liten övervikt.

⁸⁸ Även om vi väljer ut den högst skuldsatta fjärdedelen inom respektive bransch och storlekskategori kan den totala andelen högt skuldsatta överstiga en fjärdedel då det är olika många företag i varje kategori.

⁸⁹ Låg respektive hög kassalikviditet innebär att företagets kassalikviditet understiger eller överstiger medelvärdet inom sin bransch och storlekskategori.

⁹⁰ De 2 488 miljarder kronorna avser total utlåning från monetära finansinstitut (MFI) till icke-finansiella företag. Källa SCB. För mer information om bankernas utlåning under pandemin se *Bankers utlåningskapacitet i ljuset av coronapandemin* i denna rapport.

Tabell 1. Andel av kvarvarande företag som klassas som högt skuldsatta

Procent

	Högt skuldsatta					
	Låg kassalikviditet			Hög kassalikviditet		
	RTG<0	0≤RTG≤1	RTG>1	RTG<0	0≤RTG≤1	RTG>1
Andel av totalt antal företag	7,0%	1,1%	18,7%	0,9%	0,2%	4,6%
Andel av totalt antal anställda	11,3%	1,0%	29,9%	0,5%	0,2%	4,9%
Andel av total skuld till MFI	14,5%	3,0%	14,9%	2,1%	0,8%	5,7%

Anm. Andel av totalt antal företag, totalt antal anställda och total skuld till MFI relaterar till samtliga kvarvarande företag i urvalet av aktieföretag. Skuld till MFI omfattar både kortfristig och långfristig skuld. Kortfristig skuld förfaller till betalning inom 1 år. MFI omfattar banker, bostadsinstitut, finansbolag, kommun- och företagsfinansierande institut samt monetära värdepappersbolag.

Källa: Bisnode.

Under förutsättning att den finansiella ställningen inte ändrats i någon stor utsträckning sedan 2018, indikerar Tabell 1 att det finns ett stort antal kvarvarande företag som har en relativt svag finansiell ställning, precis som många av de företag som gick i konkurs under perioden mars till juni 2020. Konkurer bland dessa företag kan leda till att bankernas kreditförluster ökar.

Många åtgärder har satts in för att hjälpa företagen, men fler kan behövas

Denna fördjupning har visat att de företag som ansökte om rekonstruktion eller konkurs under perioden mars till juni 2020 hade ett svagt utgångsläge redan före krisen; många var högt skuldsatta och hade låg räntetäckningsgrad. Fördjupningen har också visat att det finns kvar förhållandevis många företag som har en relativt svag finansiell ställning och att konkurer bland dessa företag kan innebära ökade kreditförluster. En mindre ökning i antalet konkurer behöver inte bli ett problem. Men om konkurserna sprider sig mellan branscher och ökar i stor utsträckning ökar riskerna för den finansiella stabiliteten.

Flera åtgärder har satts in för att hjälpa företag övervintra krisen. Riksbankens åtgärder har inriktats på att hålla ränteläget lågt och att stödja kreditförsörjningen. De finanspolitiska åtgärderna har syftat till att stötta företag, både med bidrag som permitteringsstöd och hyresstöd samt med lån i form av skatteanstånd och kreditgarantier. Stöden har haft olika räckvidd. Vissa har varit öronmärkta belopp till särskilda branscher medan andra, som de tillfälligt sänkta arbetsgivaravgifterna, har varit mer generella.

Det är viktigt att de åtgärder som har satts in inte avvecklas för tidigt. Om krisen nu blir djupare eller mer utdragen kan det även behövas än mer finanspolitiskt stöd, dels generella åtgärder, dels åtgärder riktade mot särskilt utsatta branscher. Riksbanken står å sin sida redo att bidra med den likviditet som behövs för att ge stöd åt kreditförsörjningen och värna den finansiella stabiliteten.